

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Вісник № 5
кафедри педагогіки початкової освіти

Професійний розвиток педагога

Матеріали звітної наукової конференції
викладачів, співробітників, докторантів, аспірантів та студентів
Рівненського державного гуманітарного університету
21 – 22 лютого 2012 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Вісник № 5
кафедри педагогіки початкової освіти

Професійний розвиток педагога

Збірник наукових праць
викладачів, студентів педагогічного факультету РДГУ
та вчителів загальноосвітніх шкіл

Матеріали звітної наукової конференції
викладачів, співробітників, докторантів, аспірантів та студентів
Рівненського державного гуманітарного університету

21 – 22 лютого 2012 року

РІВНЕ-2012

УДК 37:371:372:373:374:376:379

Вісник кафедри педагогіки початкової освіти. Матеріали звітної наукової конференції викладачів, співробітників, докторантів, аспірантів та студентів Рівненського державного гуманітарного університету за 2011 рік - № 5. – Рівне: РДГУ, 2012.- 123 с.

Упорядник: Тетяна Євстафіївна Колупасва, кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки початкової освіти Рівненського державного гуманітарного університету

Рецензент: Павелків Роман Володимирович, доктор психологічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної та навчально-методичної роботи Рівненського державного гуманітарного університету, академік АН вищої школи України

Комп'ютерний набір та верстка: Шурин Олена Іванівна

У збірнику подаються статті, повідомлення, тези викладачів, співробітників, докторантів, аспірантів та студентів Рівненського державного гуманітарного університету. Представлена тематика розроблена з урахуванням сучасного вітчизняного та зарубіжного педагогічного досвіду, досягнень педагогічної та психологічної науки. Матеріали збірника були представлені на секційних засіданнях наукової конференції викладачів, співробітників, докторантів, аспірантів та студентів Рівненського державного гуманітарного університету за 2011 рік. Матеріали збірника розраховані на викладачів, студентів психолого-педагогічних спеціальностей.

За достовірність фактів, дат, назв і т.п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.

Рекомендовано до друку рішенням кафедри педагогіки початкової освіти протокол **№ 6** від **14.02.2012 р.**

*Шевців Зоя Михайлівна,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри педагогіки початкової освіти РДГУ*

Педагогічна корекція професійно-значущих компетенцій майбутнього вчителя

Постановка проблеми. Особистісно-орієнтоване навчання і виховання молодших школярів можливе лише за умови сформованості у сучасного вчителя високого рівня компетентності професійно значущих компонент. Недосконалість сформованості компетентності вчителя в умовах професійно-педагогічної підготовки, неналежне ставлення педагогів вищої школи та адміністрації шкіл до цих питань, закріплюють у молодого вчителя педагогічні помилки. Головною метою професійної підготовки майбутнього вчителя є формування системи професійних вмінь та навичок, що складають основу майбутньої професійної діяльності.

Аналіз основних джерел і публікацій. Діяльність учителя з позицій системного підходу досліджують С. Корчинський, С.О. Смірнов, Л.Д. Столяренко, І.Ф. Харламов та ін. З позиції технологічного підходу діяльність учителя характеризують І.М. Богданова, М.В. Кларін, В.О. Сластьонін, Е.Ф. Широкова, Н.Є. Щуркова та ін. Професійну діяльність учителя з позиції управління розглядають К.І. Васильєв, І.К. Новіков, О.С. Падалка, Т.І. Шамова та ін. Огляд літератури засвідчує, що методологія корекції педагогічної діяльності майбутніх учителів початкових класів досліджується недостатньо.

Метою написання статті є вивчення видів та рівнів професійної діяльності вчителя початкових класів, а також виявлення помилок і встановлення можливих шляхів їх корекції.

Виклад основного матеріалу дослідження. Виявити рівень професійно значущих компетенцій дозволить аналіз педагогічної діяльності. Педагогічна діяльність – складно організована система низки діяльностей: 1)практична діяльність викладача з навчання і виховання людини; 2)метод діяльності фахівця з викладання матеріалів педагогічної науки педагогічними працівниками різних установ; 3)управлінська діяльність керівників освітньої системи; 4)науково-педагогічна діяльність [3].Педагогічну діяльність учителя загальноосвітньої школи будемо розглядати як сукупність особистісних якостей, педагогічних і спеціальних знань та умінь, необхідних для здійснення діяльності, які визначені в професіограмі.

Дослідження учених (Н.В.Кузьмін, В.О.Сластьонін, А.І.Щербаков та ін.) доводять, що в навчально-виховному процесі виявляють себе такі взаємопов'язані види діяльності вчителя: - діагностична; - орієнтаційно-прогностична; - конструктивно-проектувальна; - організаторська; -інформаційно-пояснювальна; - комунікативно-стимуляційна; - аналітико-оцінна; - дослідницько-творча [1].

Варто відзначити, що рівень професійно значущих компетенцій проявляється в професійній поведінці вчителя. Так, учителям з високим рівнем педагогічної культури властиві теоретичне обґрунтування власної педагогічної позиції, системність педагогічної діяльності, творення, гнучкість і варіативність у прийнятті рішень. Такий педагог має індивідуальний стиль. Він не тільки зберігає і відтворює духовні цінності освіти і виховання, а й сам створює їх у вигляді нових технологій, методик, дидактичних і виховних систем. І навпаки, в учителя з низьким рівнем професійної культури виявляється невпевненість, нестійкість власної педагогічної позиції, безсистемність, непослідовність, невміння вирішувати педагогічні проблеми.

За В.П. Беспалько виділяються такі рівні.

I рівень - знання-знайомства, знання на рівні загальних уявлень, загальної орієнтації. Володіючи цим рівнем знань, студент не може і не повинен повноцінно відтворювати знання, а лише повинен бути спроможним впізнавати матеріал при повторному сприйманні. Наприклад, читаючи підручник, студент впізнає матеріал, який був поданий на лекції.. Основними термінами, що відображують кінцевий результат діяльності студента на I рівні є: "ознайомитися", "мати загальні уявлення". Наприклад: "Ознайомитися з розвитком наукових поглядів на або "Мати загальні уявлення про стан проблеми і т.

II рівень —репродуктивні теоретичні знання. Цей рівень засвоєння передбачає, що студент розуміє, пам'ятає і може самостійно, логічно деталізовано відтворити зміст теоретичного матеріалу, а також використати його в рішенні стандартних, типових задач.

III рівень засвоєння — власне рівень професійних навичок та вмінь.

Показниками рівня розвитку педагогічно значущих компетенцій є: швидкість оволодіння новими знаннями і навичками (хороша здатність до навчання в тій або іншій галузі); ступінь подолання несприятливих умов середовища; оригінальність, самобутність при виконанні роботи; успішний результат діяльності.

Всі розглянуті рівні взаємопов'язані. Студент у процесі оволодіння професійними знаннями та вміннями переходить з одного рівня на інший.

Для вивчення професійно значущих компетенцій застосовують такі методи наукових досліджень як анкети, опитувальники. За опитуванням батьків учнів молодшого шкільного віку відомо, що діти високо цінують моральні якості вчителя, практично ігноруючи професійні. При цьому поважають вчителя за його доброту, лагідність, справедливість, уміння добре навчати і зрозуміти проблеми учня.

Під час проходження педагогічної практики студентів педагогічного факультету були виявлені такі помилки у професійній поведінці:

- загравання з дітьми, спроба ввійти в довіру;
- визначення “любимчиків” у класі;
- вживання грубих порівнянь;
- ігнорування індивідуальності, нехтування цінностями дитячого світу.

Виникнення названих дефектів педагогічної діяльності зумовлюють такі причини: порушення учнями дисципліни на уроці; відволікання уваги дітей під час уроку; бійка на перервах; дитяча заздрість; неохайність деяких дітей тощо.

Педагогічні помилки вчителя можуть носити не лише ситуативний, випадковий характер, а й закріплюються на рівні свідомості. Закріплення помилкових умінь і навичок молодого вчителя, впливатимуть на його професійну кар’єру, подальшу педагогічну діяльність. Якщо у майбутнього вчителя початкових класів різні складові професійної компетентності не будуть сформовані на високому рівні, то з віком і за наявності певних несприятливих умов, процес професійної деформації особистості відбуватиметься значно швидше.

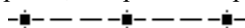
Ефективно подолати вище зазначені помилки допоможуть інтерактивні технології підготовки майбутнього вчителя, як аналіз ситуації, дерево рішень, синтез думок та ін.

Висновок.

1. Організовувати навчальний процес таким чином, щоб студенти були в змозі адекватно оцінювати рівень своїх професійно - значущих якостей.
2. У процес практичної підготовки студентів застосовувати новітні педагогічні технології: проводити ділові ігри, рольові ігри (“Розмови в учительській”, “Педрода”, “Важка дитина”).
3. Оптимізувати вивчення навчальних предметів у системі педагогічних наук.

Література

1. Кузьмин Н.В. Профессионализм личности преподавателя и мастера производственного обучения. - М., 1990.
2. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник/ З.Н.Курлянд, Р.І.Хмелюк, А.В.Семенова та ін.; За ред. З.Н.Курлянд. –К.: Знання, 2007. – 495 с.
3. Енциклопедія освіти/Акад.пед.наук України; гол.ред.В.Г.Кремень. –К.:Юрінком Інтер, 2008. -1040 с.

*Юсенко Леся Володимирівна,
студентка IV курсу*

Науковий керівник: к.пед.н., доц. Захарчук З.О.

Роль і місце казки в розвитку дитини. Педагоги про виховне значення казки

Пріоритетним завданням сучасної шкільної освіти є виховання і розвиток цілеспрямованої особистості, що прагне до реалізації своїх можливостей, готової до опанування нового досвіду, здатної робити свідомий і відповідальний вибір у різних життєвих ситуаціях.

Невід’ємною частиною освітнього процесу є казка, яка дає змогу педагогам ефективно розв’язувати розвивальні, навчальні та виховні завдання.

Казка – могутнє духовне древо, з якого дитина черпає скарби народної мудрості, благородства.

Видатні вітчизняні науковці, письменники та педагоги, зокрема І. Ф. Франко, В. О. Сухомлинський, К. Д. Ушинський, С. Ф. Русова, Л. Українка, вказували на велике значення казки в розвитку дитини, розглядали казку як ефективний засіб виховання.

У золоту пору дитинства наші діти особливо чутливі до слова, образу, душевного світу іншої людини, вони знаходять велике задоволення в тому, що їхня думка живе у світі казкових образів [1, 7].

Про значення у розвитку дитини казки писав К. Д. Ушинський: «...Це – перші й блискучі спроби російської педагогіки, і я не думаю, щоб хто-небудь був спроможний змагатися в цьому випадку з педагогічним генієм народу... Я рішуче ставлю народну казку недосяжно вище від усіх оповідань, написаних для дітей освіченою літературою»[6, 271].

На велику впливову силу казки в процесі загального розвитку людини уже з перших років її життя вказував І. Я. Франко, підтримуючи доступність казки для дитячого сприймання казкових образів, мотивів, мови казок. «Звідси вони винесуть перші і міцні основи замишування до чесноти, правдомовності і справедливості, а надто любов до природи і охоту близько придивлятися її творам, прислухатися її таємній мові, чути себе близьким до неї, підглядати, а далі просліджувати її великі загадки» [7, 340].

Видатний український педагог і освітній діяч С. Ф. Русова вважала, що найкраще розвивати уявлення, фантазію дитини казкою. В статті «Творче уявлення» другої книги повного зібрання творів вона пише: «Слухаючи казку, вона усе забуває і в глибині свого духовного ества утворює собі чарівне царство, де кожна мрія може здійснитися, прибирати привабливі форми»[4, 91]. Видатна просвітителька вказувала на навчально-виховний характер казки, коли уперше прокидається дитяча увага до людей, співчуття до їх долі, зростає глибока сердечна любов до усього вбогого, до краси і до добра.

Життєвий і творчий шлях В.О.Сухомлинського – одна з найяскравіших сторінок у загальнолюдській книзі педагогічної науки – пронизаний палкою любов’ю до казки. Вважаючи казку животворчим джерелом дитячого

ЗМІСТ

Передмова		3
Колупасва Т.Є.	<i>Синергетично-системний підхід у взаємодії ВНЗ – ЗНЗ</i>	4
Бірюкова Н.В.	<i>Розвиток освіти на Волині (к.ХІХ – п.ХХ ст.)</i>	6
Блащук О.Ю.	<i>Читання – першочергове завдання початкової школи</i>	9
Боровець О.В.	<i>Емпатійність учителя як умова особистісно зорієнтованої педагогічної комунікації</i>	10
Бричок Б.П.	<i>Антропологічна криза у системі сучасної освіти</i>	13
Бричок С.Б.	<i>Педагогічні погляди Софії Русової у публікаціях журналів "Світло" (1910-1914 рр.)</i>	16
Вальчук І.А.	<i>Проблеми морального виховання учнів початкових класів в історії педагогіки</i>	20
Василевич Т.М.	<i>До питання про науково-теоретичні передумови освоєння процесу набуття навичок виразного читання за партитурою навчального тексту</i>	21
Вашкевич Т.В.	<i>Особливості педагогічного спілкування вчителя початкових класів</i>	23
Веремчук А.П.	<i>Формування ціннісної культури педагогічної діяльності: інтегративно-культурологічний підхід</i>	25
Власюк О.В.	<i>Використання загадок на уроках української мови в початкових класах</i>	27
Вознюк М.Д.	<i>Підготовка майбутнього вчителя до творчої діяльності</i>	29
Возняк Н.В.	<i>Опрацювання художнього твору на уроках читання в 3-4 класах</i>	31
Ганжа М.В.	<i>Сучасний стан проблеми естетичного виховання: інтерактивний підхід</i>	33
Герасимчук А.М.	<i>Вплив ідей Реформації та Відродження на розвиток освіти та педагогічної думки в Україні</i>	35
Герба В.М.	<i>Формування самосвідомості учнів початкової школи</i>	37
Гетманчук Н.О.	<i>Робота з текстом як засіб розвитку мовлення майбутнього вчителя</i>	39
Главацька І.С.	<i>Смисловий аналіз тексту, форми застосування</i>	42
Далінчун Ю.В.	<i>Теоретичні основи національного виховання</i>	45
Демчук І.А.	<i>Удосконалення техніки читання у молодших школярів на уроках читання</i>	47
Джас М.І.	<i>Професійно-педагогічна діяльність вчителя як історико-педагогічна проблема</i>	48
Дзвінська С.В.	<i>Основні технології (системи) розвивального навчання молодших школярів в українській педагогічній науці в 60-90-х роках ХХ століття</i>	52
Дмитрук Р.М.	<i>Особливості організації робочого часу студентів</i>	55
Долгих А.П.	<i>Текстотворення, як найважливіший вид роботи з мовленнєвого розвитку мовно-мовленнєвих умінь молодших школярів</i>	58
Іванова Л.І.	<i>Використання мовно-ситуативних завдань у аспекті комунікативного вивчення окремих розділів початкового шкільного курсу рідної мови</i>	60
Іванюк Ю.В.	<i>Інновації у змісті сучасної освіти</i>	66
Касянець Ю.Б.	<i>Просвітницька діяльність І.Огієнка(1882 - 1972)</i>	67
Кмитюк О.В.	<i>Дидактичні інноваційні технології в історичній ретроспективі</i>	70
Козіцька О.А., Давнюк С.В.	<i>Збагачення мовленнєвого діапазону студентів приднубальними синтаксичними конструкціями</i>	73
Кухарук О.І.	<i>Модернізація освіти в Україні</i>	76
Куцмида Н.В.	<i>Ситуативні вправи як основне джерело збагачення діалогічного мовлення молодших школярів</i>	78
Лавренчук А.П.	<i>Тенденції та пріоритети виховання дітей в сучасній сім'ї</i>	81
Михальчук О.В.	<i>Контроль за результатами навчання на уроках читання</i>	83
Наумова І.Б.	<i>Основні чинники формування науково-педагогічних поглядів Джона Локка</i>	85
Нікітюк І.П.	<i>В.О.Сухомлинський про оцінку як метод навчання учнів</i>	87
Панасюк Л.В.	<i>Як зацікавити дитину читати</i>	88
Перець О.М.	<i>Технологія формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкових класів</i>	91
Руткаускайте Л.В.	<i>Актуальність проблеми комунікативної спрямованості уроку читання</i>	94
Скігар О.М.	<i>Педагогічні ідеї Марії Монтесорі</i>	96
Тупік Ю.О.	<i>Програмований контроль знань студентів із синтаксису</i>	97
Усач (Крижанська) Л.В.	<i>Етнопедогогічна основа національно зорієнтованого навчально-виховного процесу у початковій школі</i>	100
Харкевич Р.М.	<i>Соціально-педагогічні засади розвитку початкової освіти в Україні(1917-1933рр.)</i>	105
Хоровець Ю.С.	<i>Соціальна компетентність педагога:сутність, складові</i>	109

Шашок Ю.В.	<i>Метод навчальних проєктів - освітня технологія XXI століття</i>	111
Шевчук Т.Б.	<i>Лексикографічна робота як складова професійної підготовки вчителя початкових класів</i>	113
Шевців З.М.	<i>Педагогічна корекція професійно-значущих компетенцій майбутнього вчителя</i>	116
Юсенко Л.В.	<i>Роль і місце казки в розвитку дитини. Педагоги про виховне значення казки</i>	117
Яковишина Т.В.	<i>Сучасні тенденції розвитку творчої особистості вчителя початкових класів</i>	119